

INVĂȚĂTORUL

ORGANUL „ASOCIAȚIEI INVĂȚĂTORILOR ROMÂNI DIN ARDEAL, BANAT ȘI PĂRȚILE UNGURENE”

Apare în fiecare lună a anului școlar.

Sub conducerea unui comitet de redacție

REDACTOR:
ANDREI PORA

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
CLUJ
STRADA HELTAI NUMĂRUL 9.

ABONAMENTUL:

Pe an 30 coroane — 18 lei.

Un număr . . . 3 cor. — 1 leu 50 bani.

Banii se trimit cassarului asociației
G. STELEA CLUJ, STR. AVRAM I. No. 62.
MANUSCRISELE NU SE RETRIMIT

Lipsa de învățatori.

Dacă este ca să traducem în fapte concrete, dorul și voința noastră, de a servi cu adevărat ideii democratizării vieții noastre culturale și de stat, problema lipsei de învățatori, trebuie să fie întotdeauna preocuparea noastră de căpetenie.

Răsboiul a despoiat societatea întreagă de binefacerile culturii, dar a despoiat mai ales pe țărănimea noastră, care, în frunte cu învățătorii, a trebuit să-și părăsească vatra și vreme de 5 ani a purtat arma ucigătoare. Iar școala și-a închis porțile, lăsând ca în încăperile ei, să sufle vânturile și în colțuri de odaie să se instăpânească pînjeniișul . . .

Și câți din ceata modeștilor apostoli ai slovei dela sate, s'au dus și n'au mai reîntors. Și câți din pleiada celor duși, dascăli, alături de poporul, crescut prin vremuri de restriște și beznă, cu potigniri și grele necazuri, rămas-au pe cele întinse câmpii, formând mușuroaie de pământ, cari ascund pe cei mai scumpi ai noștri, soli și prevestitori ai unor vremuri ce aveau să vie . . .

Și vremurile au venit. Dar din rândurile celor plecați în cele patru părți de lume abia s'au reîntors o seamă. Dascăli și popor . . . Impreună au plecat, împreună au luptat, au căzut, s'au reîntors. Dar s'au reîntors puțini, căci ei și acolo au mers în frunte.

Și acum, sosiți acasă, împreună cu rândurile rărite ale poporului, pe care tot el, dascălul, l'a învățat pentru cine trebuie să moară, acum lapadă cu toții arma și își îmbracă haina binecuvântată a luminii, haina de sărbătoare a cărții.

Dar sunt puțini. Iar poporul s'a reîntors cu multe boli molipsitoare. Poporul a umblat țări și mări, el a văzut cât de intensă este lumina de carte la alte neamuri, a înțeles cât de rușinos este să nu cunoști slova, a simțit, a trăit aceasta lipsă a necunoașterii de carte și reîntors acasă, cere școală, carte, lumină, dascăl . . .

E un semn îmbucurător, nespus de prețuit nouă, văzând pe acest popor bun, cum aleargă la oraș și caută forurile școlare, unde își spune cu atâta inimă necazul și cere să-i dăm dascăl, „că de 5 ani de zile, copiii umblă pe drumuri pustii și să sălbătăcesc”.

Suntem în toiul muncii de a da satelor noastre dascăli și îndrumători și trimitem din ce avem în toate colțurile. Dar ne înspăimântăm grozav, când ne dăm seama, câți trimitem și câți ar mai trebui să trimitem.

Și aci să stăm, să cugetăm, să medităm. Oare nu am apucat pe drumuri greșite? Oare nu nesocotim cea mai înaltă datorie?

Ne organizăm strajnic și punem la cale cu enorme efortări și jertfe învățământul superior, iar cel inferior îl lăsăm la voia întâmplării, pradă valurilor, vânturilor. Ne

organizăm și muncim în sus, pentruca să cădem în păcatul de a ne crește și forma cu pași repezi proletariatul intelectual, care poate deveni o primejdie națională pentru tinărul nostru stat.

Cele câteva școli normale ce am contemplat, 6 față de peste 30 licee și vre-o 50 școli civile, nu pot da nici de cum înainte, ele să lovesc azi de interesele armatei, mâne de ale administrației, poimâne de alte preocupări, cari nu pot nici decât să încapă și să stea alături de concepția democratizării, pe care am spus că vrem să întemeiăm noul nostru stat.

Cetăm atâtea inaugurări și festivaluri la deschiderea liceelor românești din Cluj, Sibiiu, Turda ș. a., dar încă nu se spune de nici o deschidere sărbătorească a vre-unei școli normale . . .

Să stăm, să medităm: ce facem, cum facem, bine facem?

A. Pora.

Psichologia și viața practică.

De multe ori e pusă la îndoială utilitatea studiilor teoretice de psihologie. Am crezut, de aceea, că e cel mai nimerit lucru, acum, când am ajuns la capătul studiului nostru*), să discutăm această chestiune.

Mulți au zis și vor mai zice, nu fără o parte de dreptate, că psihologia nu învață pe cineva să cunoască cu adevărat sufletele semenilor săi, că au fost și sunt printre oameni escelenți cunosători de oameni, nu prin grația psihologiei, ci prin inteligență naturală, prin experiență, printr'un tact înăscut, printr'un dar de intuiție, cu care l-a înzestrat firea. Astfel de psihologi din fire se găsesc destul de mulți printre oameni politici, printre judecători, printre comandanții de armate, printre poeți și literați, printre medici, printre educatorii naturali, cum sunt mamele și tații, frații și surorile mai mari ai copiilor, etc. Ba, și în straturile de jos ale poporului se găsesc unii dotați cu o rară putere de pătrundere psihologică, grație, căreia au strâns adevărate buchete de observațiuni psihologice, sintetizate admirabil în numeroase proverbe fine și pline de umor.

Studiul psihologiei chiar poate micșora puterea naturală de observație sufletească, deprinzându-ne să facem observațiuni prin ochelarii pedanți fabricați între zidurile bibliotecilor, în loc să folosim ochii naturali, cu cari ne-a înzestrat firea. Cel mai savant psiholog teoretic poate rămâne incurcat în fața unui caz psihologic viu, a cărui taină o desleagă nespuse mai iute un psiholog empiric, care n'a cetit o pagină de psihologie.

E o parte de adevăr în această susținere. Un lucru însă nu se poate tăgădui și rezultă puternic și din teoria de mai sus. În viața noastră socială, în relațiile de tot momentul cu semenii noștri, o condiție a traiului lesnicios și a împlinirii unei meniri, e s'avem o oarecare putere de înrăurire asupra semenilor noștri. Intreaga viață sufletească socială se reduce la o neîncetată în

răurire dela suflete la suflete, dela inimi la inimi.

Această înrăurire are drept condiție neapărată *cunoașterea sufletelor*, altfel ea nu este posibilă în chip voluntar și continuu. a) Un medic, care nu-și dă seama, fie și în mod empiric, de puterea ideilor sau reprezentărilor organice, care pășeste în camera bolnavului, numai cu trusă, ori cu carnetul de rețete și care pipăe numai pulsul fizic al omului, e lipsit de unul din mijloacele terapeutice cele mai cu efect: *de puterea de sugestie asupra bolnavului, de înrăurirea asupra sufletului*. El nu poate deștepta în bolnav *credința în vindecare*, căci nici nu-i trece prin gând altceva în afară de ce a învățat în cărțile de patologie. Psihoterapia e un ajutor de preț al fizioterapiei. b) Un jude instructor, *pripit* să descopere pe autorul unei crime, și care pune cel mai mare preț numai pe corpuri-delicte materiale, care nu știe să ia un interogatoriu și nici nu încearcă să pătrundă până la rădăcinile ascunse ale mărturisitorilor, care-și pierde repede răbdarea și recurge atunci la violență spre a smulge mărturisiri, riscă, tocmai din pripa de a-l descoperi, din sgomotul ce-i place să se stârnească în jurul afacerii, din exercitarea oarecum mecanică, formalistă a unei profesii, să nu-l descopere de loc, dar să chinuiască o mulțime de nevinovați asupra cărora încearcă să-și exercită o ingeniozitate închipuită și dornică de reclamă. c) Un mare strateg teoretic, care contează în victorie numai pe bază de arme, munițiuni și planuri făurite în cabinet, care mișcă în închipuirea lui și armatele lui și pe ale adversarului așa după cum scrie în cărți, care, deci, privește totul numai sub punctul de vedere *material*, al armaturei, al superiorității numerice, al disciplinei brute și al strategiei înafailibile din cărți, uitând factorul *moral, sufletul adversarului*, *credința în cauza lui*, poate foarte bine să fie bătut pe câmpul de luptă, cu toată această superioară înzestrare materială de care dispune. Războiul cel mare, care s'a sfârșit, a ilustrat admirabil acest adevăr. În momente, în care se cere sânge rece, spontaneitate, promptitudine de gândire, spirit și curaj de inițiativă,

*) Fragment dintr'un manual de Psihologie pedagogică, care e pus sub presă.

chiar un avânt nebun, nesocotit și condamnat de știința strategică, cine nu contează pe posibilitatea apariției acestor calități, cari nu se învață în cărți, tocmai pentru că el nu le-a învățat și nu bănuiește existența lor, acela nu e ajutat de zeul Marte. Războiul acesta din urmă a răsturnat o mulțime de teorii strategice, în cari să credea orbește și cu cari a și fost deslănțuit. El a pus în evidență în chip definitiv marele rol, pe care-l joacă *credința* pe câmpul de luptă, sufletul mobil și liber al unui comandant neîncătușat, conștiința trupelor mânată la sacrificiul suprem de credință că își apără cu adevărat existența amenințată.

Ce măreț și mișcător e voevodul nostru Mircea, când îi spune lui Baiazid:

N'avem oști, dară iubirea de moșie e un zid,
Care nu se înfioară de-a ta faimă, Baiazid!
(Eminescu, Satira III a.)

Să mai vorbim de necesitatea cunoașterii sufletelor pentru duhovnic și predicator? Dar ei au de-a face cu partea cea mai delicată a sufletelor, cu inima, cu pietatea naturală, cu aspirația aceasta către o putere mai înaltă, către care oricine se 'ndreaptă spre a primi o mângăere în momentele grele.

Preotul, care e numai un oficiator ritual, care cetește și cântă în mod mecanic, făcând din religie un formalism, nu poate avea înrăurire profundă asupra sufletelor, nu poate fi un duhovnic, la care să vie toți greșiii, să-și deschidă inima cu toate sinceritatea și încredințarea de a găsi o adevărată mângăere. În veacul acesta al științei cu toate născocirile ei, ce se împrăstie cu iuțea fulgerului în toate ungherele pământului, și al criticei, ce supune totul cercetării minuțioasă, nu credința superstițioasă în anumite forme religioase poate stârni cu adevărat credința în sufletele oamenilor. Religia trebuie să devină mai interioară să se înrădăcească în inimă și preoții cu pătrundere psihologică încep să prețuiască mai puțin formalismul religios, și să pună greutate din ce în ce mai mare pe *educația inimii către religione*, prin talmăcirea mai umană a sfintei scripturi.*) Preotul trebuie să fie, deci, un cunoscător de suflete, spre a ști să apeleze la toate resorturile din inimi, de vreme ce resortul ritual formalist începe să-și tocească puterea de influență, asupra omului modern.

Foarte ușor ar fi să arătăm acelaș lucru pentru omul politic, pentru orator, nu mai vorbim de educator, căci aceasta am arătat-o la tot pasul în decursul studiului nostru.

Nu mai încape, deci, îndoială, că oricărui om îi trebuie în relațiile sociale pătrundere psihologică. Chestiunea e, însă, o poate forma studiile de psihologie teoretică? Nu poate fi cineva un bun orator, fără a cunoaște regulile retorice, un

*) Demn de toată atenția și lauda e curentul de educație religioasă dela Biblioteca „la și citește“.

bun gânditor, fără să fi învățat logica, un bun educator, fără să fi citit o carte despre educație? Tot așa, cum n'are nevoie de aceste studii, n'are nevoie nici de studiul psihologiei, un orator, un avocat, un educator. Pe toți bunul simț natural, tactul înnăscut, intuiția naturală a altor suflete, îi duce la succese destul de mari în domeniul activității lor.

Fără îndoială, există această pătrundere psihologică naturală, și celui, care n'o are, studiile cele mai minuțioase de psihologie nu i-ar putea-o da. Dar, aceste studii îi poate da celui, care o are, un lucru foarte însemnat: *priceperea luminoasă, cu conștiința deplină, aceea ce până atunci a realizat în mod mai mult înconștient, instinctiv*. Cineva are tact natural în politică, în conducerea trupelor la luptă, în creșterea și instruirea copiilor, dar ce strică să și priceapă secretul tactului său natural?

Oare nu aceasta deosebește pe om de animale? Priceperea, explicarea oricărei acțiuni ce desfășură? Iată, deci, un prim mare, de netăgăduit folos al studiilor de psihologie. Nu e de ajuns să lucrezi ceva cu succes, trebuie să-ți și dai seama, să poți explica, *motiva* în orice moment de ce faci așa, metoda sau procedeele acțiunii. Practica vieții să fie luminată de înțelegerea motivelor și cauzelor, pentru care se desfășoară așa, cum se desfășoară. Altfel ea e oarbă, instinctivă și nu se poate transmite.

Se pierde cu sfârșitul celui ce a trăit-o. Și deci raza ei de influență în spațiu și timp e foarte mică și nu poate aduce omenirii tot binele, care ar putea isvorii din ea.

Dar mai e încă o considerație, și aceasta e hotăritoare și mi se pare, că constituie o dovadă de nediscutat a utilității studiilor de psihologie. Și la oamenii cei mai darnic înzestrați cu talentul observării psihologice, acest talent, oricât s'ar datora și unor înclinări naturale, se datorește foarte mult și *experienței*, contactului des cu oamenii, pățaniilor felurite, ce a suferit în viață din acest contact. Experiența e cea, care face ca cele mai mari și fericite înclinări să devină din ascunse, numai virtuale — cum ar rămâne în lipsa ei — reale, actuale și deci cu preț pentru viața zilnică. Orice dar intuitiv, care n'ar avea ocazie să se exercite, ar pieri în fașe.

Dacă, deci, experiența joacă un rol așa de mare în dezvoltarea acestui simț psihologic, cum pe de-o parte, această experiență e adesea prea dureroasă, prea dibuitoare și costisitoare de timp și energie, iar, pe de alta, devine din ce în ce mai grea și mai variată și complicată pe măsură ce se diferențiază și se complică viața socială, rezultă marele folos ce ar avea lumea întregă *din scurtarea acestei experiențe, prin profitarea experienței altora*.

Or, tocmai acesta îmi pare că e folosul cel mai mare al studiilor psihologice, înțelese, negreșit, așa cum am arătat mai sus: scurtează experiența grea și costisitoare, punând la profit

experiențele acumulate de veacuri în această direcție, și sistemizate, orânduite. Ne învață să observăm *mai repede, mai sigur, după anumite puncte de vedere, cari ne scutesc de dibuiri.*

De altminterlea, în toate câmpurile științei există două categorii de observațiuni: unele *empirice*, cari au precedat pe cele de al doilea, și le-au dat impuls, le-au provocat, și acestea din urmă, *observațiunile științifice*, făcute *intentionat, sistematic și cu sfortarea explicării cauzale.* Cine ar putea susține că ar fi fost indiferent dacă rămâneam numai la cele dintâi în aceste domenii de cunoștinți. Numai la medicina empirică a babelor doctorese, cari, de sigur, observaseră și ele multe lucruri interesante asupra sănătăței și tămăduirii boalelor; numai la astronomia ciobanilor ori magilor străvechi, etc.? Acelaș lucru îl putem spune și despre psihologie: Psihologie empirică există și în proverbele poporului, și în întreaga lui literatură, și în literatura cultă, și în feliuritele memorii ale oamenilor mari, dar ce strică să sistemizezi această psihologie, să-i duci observările mai departe și să cauți să le explici?

Se'nțelege, că dacă s'ar concepe utilitatea psihologiei teoretice, în feliuritele domenii ale vieții practice: educație, armată, biserică, politică, artă, etc., în sensul *utilizării ei conștiente* în fiecare clipă, adversarii ei ar avea perfectă dreptate. Atunci din empirismul antemergător științei am cădea în cel mai mare pedantism, lucru ce se'nțămplă inevitabil aceloră, cari încearcă aplicarea imediată, conștientă, scontând roade grabnice din ea, a psihologiei teoretice... literaților cari introduc o psihologie prea vizibilă și indiscretă în romanele și povestirile lor; educatorilor cari în fața unui caz pedagogic greu apelează îndată la carte și la rețetele absolute pe care ea le împărtășește așa de des; medicilor, cari împing indiscreția meșteșugului până la a speria pe bolnavii de minte prin citarea termenilor celor mai pedanți din știința boalelor nervoase, etc. Nu așa însă trebuie conceput folosul psihologiei, ca învățătoare imediată, conștientă și dătătoare de tact, ci ca învățătoare inconștientă sau subconștientă. Știm rolul cel mare ce-l joacă inconștientul în viața psihică. În acest câmp de studii, cine le-a aprofundat și din cărți și din observarea zilnică, a dobândit un *substrat solid de observațiuni psihologice*, care îl ajută să priceapă *deodată* o situație sufletească, fără a se raporta îndată, conștient la el. Știința și tactul psihologic duce de mână pe educator, s, esc., în practica misiunii lui, fără a-i spune la tot pasul cum să meargă, fără a-i aminti mereu explicațiile învățate odată. Dacă ar face așa, mai mult i-ar strica, făcându-l să zăbovească prea mult, atunci când viața nu-i dă răgaz să zăbovească.

Numai așa, deci, ca o sfătuitoare discretă, mai mult subconștientă și inconștientă trebuie concepută psihologia în legăturile ei cu diferitele domenii ale vieții practice.

După cum citirea multor opere literare formează pe nesimțite gustul și priceperea estetică a cuiva, așa încât ajunge după un timp oarecare la o intuiție repede și sigură a operilor de artă de valoare, fără să se raporteze mereu la principii și judecăți estetice cari abundă în critici de tot felul; după cum în învățarea unei meserii manuale, într'o școală de meserii, cineva, punând mereu mâna pe unelte și pe material și lucrând, capătă pe furis dibăcia lucrului, încât ajunge în cele de pe urmă să-l execute aproape cu ochii închiși, automatic, fără atenție conștientă și fără a se gândi într'una la învățământul teoretic, care a precedat pe cel practic; tot așa și studiile aprofundate de psihologie, și din cărți și din observarea oamenilor din contactul zilnic îți formează pe nesimțite darul de ghicire a sufletelor și tactul de a te conduce în fața lor, fără să te raportezi la fiecă pas la studiile făcute.

I. Nisipeanu,

profesor la școala normală din R.-Vâlcea.

Vizita unui învățător german la colegii englezi.

În nordul Angliei, în întinsele ținuturi ce înconjură minele de cărbuni și furnalele nestinse se află situat pe malurile drăguțului Wear (Uir) străvechiul oraș Durham, reședința episcopală și cu o universitate veche.

Ocolită pe trei părți de nisipurile arginții ale râului, se înalță semeț, vestita catedrală, ce cu minunatele ei amestecuri de stil normand și gotic, oferă vederii un tablou cu totul particular, pe când în imediata apropiere, de pe platforma turnului în opt colțuri, dela palatul princiar, se vede jos orașul așezat pe coline. De mult s'au dus vremurile când pe aceste coline au cloțit în asalturile luptelor fierbinți, valuri de oameni; acum sălășluiesc studenții englezi în camerele aranjate în jurul turnului cu mobile grele de stejar. Câteodată chiar episcopul locului vine de se stabilește pentru câțeva vreme în camera de ceremonii. O cultură intensivă a hălăduit din vremi străvechi pe colina aceasta, neîntrerupt; și azi se află pe colină clădirile universității și catedrala, două laboratoare de unde cultura și moravurile au răzbătut în țara întreagă. Iată însă că și de pe cealaltă parte a râului ne salută două clădiri, ce e drept nu atât de majestoase și puternice, dar totuși destul de impunătoare. De acolo voește cultura modernă să iasă ca să se împrăștie în masele cele mari ale poporului. Ele nu sunt așezate în inima orașului și una din ele e nouă de tot, deci îi lipsește onoarea vechimii impunătoare. Totuși, insoțitorul meu englez îmi dă lămuriri plin de o mândrie îndreptățită și mi-o arată ca pe un semn cumcă Anglia năzuiește tot înainte, puternic tot înainte și că înțelege

perfect vremurile noi și problemele ce ele aduc.

Aceste clădiri e școala normală de învățatori și învățătoare din principatul Durham. Ea e clădită afară din orașul strâmt, într'un parc prea frumos, ale cărui cărări destul de bine îngrijite duc în valea plină de livezi a râului Wear, ale cărui maluri sunt tivite cu nenumărate arene și locuri de joc. Sunt locurile de sport ale orașului, apoi ale principatului și ale școlii normale. Aci se poate vedea mai în fiecare săptămână, lupte, jocuri fizice și tot felul de sporturi. Pe Wear însuși încă nu lipsesc văslașii din „training college“ (șc. normală) când e vorba să concureze pentru vreun premiu. Astfel stau clădirile școlii normale în toată libertatea pe câmp deschis și de departe se poate vedea că ele n'au nimic deaface cu strictețea mănăstirească și cu închisorile izolate, cu toate că sunt clădite într'un stil evlavios. Au numai un etaj peste rândul de jos de camere. Ederă deasă se cățăără pe la toate balcoanele; în parc, străzuri întregi sunt pline cu ederă. Dar hai să intrăm înăuntru.

Îndată ne întâmpină un profesor tânăr și ne conduse în modul cel mai amabil prin toată clădirea. — Sălile de clasă, de meditație, de fizică, de chimie, etc. sunt tot așa de mari, de spațioase, de aerisite și luminoase, ca și la seminarele noastre pedagogice; numai că ale noastre în Germania sunt mai bine inzestrate cu material didactic și cu alte mijloace de învățământ. Și aici văd că fiecare normalist are un scaun și o măsuță pentru sine, dar niciuna nici altul nu erau în perfectă ordine. Păreții împodobiți cu tablouri de clasă, cu chipuri d'ale directorilor, cu fotografii d'ale feluritelor societăți sportive. Pe păreții coridoarele se mai vedea și feluritele premii câștigate de normaliști în luptele sportive. Extraordinar de familiar mi s'a părut „common room“ sala comună de recreație cu jeturile ei căptușite cu perine, cu biblioteca plină de cărți bune. Cine are gust poate în bună voie să-și arate și să-și exercite talentul la pian. Biblioteca e deschisă oricând. Oricine poate după voia inimii și după propria-i alegere să cetească orice carte și nu numai în sala de cetit, ci poate să o ia cu sine s'o cetească unde vrea fără să

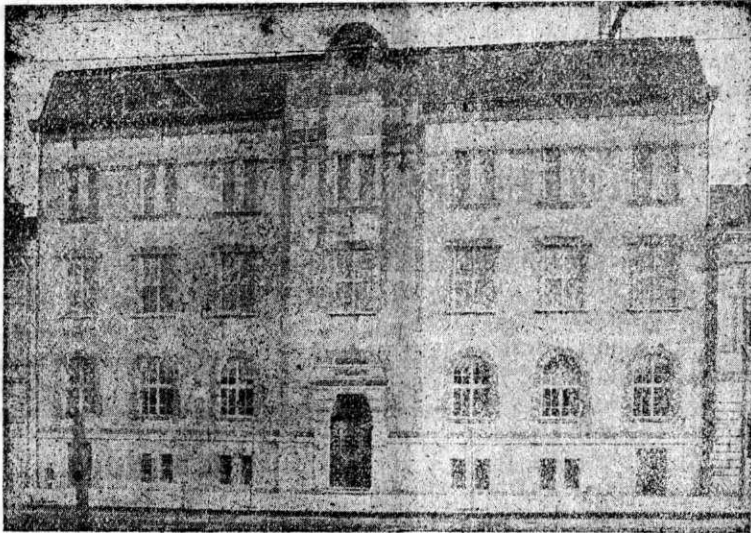
fie cândva vre-un control. Totul se lasă peste tot deschis, că e destulă garanție cinstea tinerilor normaliști; deci nu se simte niciodată trebuința să se încuie cuferile și dulăpioarele în care își păstrează modestele lor provizii, cărți, caete, și alte lucruri mărunte.

Sala de dormit arată cu totul englezește. Fiecare elev își are cabina lui separată printr'un fel de îngrădire, cam cum se găsește la noi în căzărniile subofițerilor, cu pat, lavoar, etc. Totul e luminat cu electricitate. Și în dormitare trebuie să se ducă o viață destul de plăcută, veselă chiar. Cu înaintarea în vârstă se schimbă și se acomodează și aranjamentul sălilor.

Cum în Anglia școala normală e întemeiată de biserică, nu poate să lipsească nici capella (biserica) cu orga ei. Micul locaș cu ferestrele lui gotice va ridica evlavlia mai mult decât orice sală cât de somptuoasă. Normaliștii, cari nu aparțin bisericii de stat engleze, pot să nu ia

parte la serviciul divin. — Trebuie însă să urmeze în școală întocmai ca și ceilalți, altfel statul își retrage „grants“, adică subvenția ce dă școlii.

Zadarnic am tot căutat sala de gimnastică. Mi s'a arătat doar un șopron lângă școala normalistelor, unde fetele fac gimnastică numai pe vreme rea, adică, ce gimnastică, fac exerciții libere. Aparate de gimnastică nu se po-

Școala primară națională română din Cluj, Calea Regele Ferdinand.

menesc. În loc însă, tot timpul și toată puterea sunt consacrate sporturilor naționale.

Acum, câteva asupra celor ce se lucrează în școlile normale englezești. Timpul de învățatură durează numai doi ani, dar orcu îi este îngăduit să mai întârzie și al treilea an în seminar spre a se prepara de un examen pentru universitate. Tânărul învățator poate atunci să urmeze cursurile universitare ca orice student, mai întâiu în gradul B. A. (bacher of art) și mai târziu în M. A. (master of art) și apoi să fie numit în corpul did. secundar.

Cărțile introduse joacă acolo un rol mult mai mare în învățământ de cât la noi. Învățământul prin întrebări și răspunsuri se face mai rar, și nu în toate orele se întreabă elevii asupra celor învățate. Tocmai târziu, la examene se vede ce poate și ce nu poate, ce știe și ce nu știe fiecare.

Cultura practică se face în școala de aplicație adesea normalistul lese perfect pregătit. Totuși, de obicei, înainte de a fi numit în învățământ, mai asistă vreme de un an de zile la predarea învățământului în vreo școală primară din orașul natal, încercă aci și el să se perfecționeze în arta de a preda și chiar primește un mic salariu.

Toți profesorii școalelor normale au titluri universitare și sunt egali cu colegii lor dela școlile superioare; ba încă școala normală e prețuită mai pre sus de alte școli superioare, căci tocmai cei mai buni elevi ai „secondary schools” în ultimele clase se mută la școala normală, dacă se cred destul de înaintați cu învățătura, ca să poată intra aici.

Normaliștii englezi nu sunt nici decum împovărați de prea multe lecții ori cu teme de lucrat afar din clasă. Zilnic au patru ore de clasă, iar sâmbătă trei ore. În patru după amieze se mai lucrează ceva dexterități și în două după amieze numai sport.

Nu puțin mirat am rămas, când am văzut într-o cameră mulțime de puști militărești noi, și o grămadă de ranițe de pânză împachetate și umplute, gata să fie expediate la gară. Explicația fu prea simplă: Tocmai începe vacanța cea mare și în tot acest timp lung și frumos (Iulie-Oct.) normaliștii fac 14 zile concentrare în armata teritorială, în corturi albe și nu departe de mare. Cu toate că aceste 14 zile sunt obositoare și pline de sforțări, ei le fac cu plăcere deosebită, când știi bine că printr-o schimbare de 14 zile a felului de traiu, satisfac toate cerințele legii serviciului militar. Acolo ei nu cheltuesc nimic, căci pe lângă haine, hrană, etc., mai primește fiecare câte un schilling (= 1, 25 leu pe zi). Mai pot fi chemați și la alte exerciții mai târziu. Negreșit că ceva cazon trebu să se prindă de ei. În unele zile li-se interzice orice sport și așezați sub comanda bătrânilor sergenți, cari în „drill hall” (tabere) exersează lumea în mănănuire, etc.

Totuși, această instrucție militară rămâne departe în urma sportului. Munca necurmată de sport e tot ce poate fi mai nesuferit de Englez. El nu poate numai să-și îndoape capul și inima cu știință, ci simte trebuința neapărată să sburde pe pajiștile înverzite, ca să câștige mlădierea și tenacitatea atât de necesare atât corpului cât și sufletului; în acest scop renunță bucuros la câteceva din ale științei prea multe.

Ne-am luat rămas bun dela amabilii noștri călăuzitori și ne-am îndreptat pașii spre „training college for ladies” (șc. norm. de învățătoare). Tot așa de frumos așezată, zidită în același stil, totul e mai luminos, mai prietenos, mai practic, fiindcă e clădirea nouă. Apoi se mai poate observa cum mâinile femeiești pot să înfăptuiască totul mai frumos decât noi bărbații. Aci, excepționd gimnastica și alte feluri de sporturi, învățământul e foarte asemănător cu al băieților. Direcția — natural — e în mâna unei doamne,

cași — dupăcum mi-s'a spus — întreg învățământul se predă de femei.

Au în școală hrană și locuință. Camerele sunt mobilate de stat și mobilate într'un mod demn de invidiat. Asemenea „commun room” al normalistelor e așa de familiar și atrăgător, că eu am petrecut acolo cetind un întreg cesuleț și nu mi venia să mai plec. Măini dibace de artista au aranjat totul într'un mod fermecător.

Dupăce am aruncat câte o privire și în vasele bucătăriei cu ale lor văsării strălucitoare și arămuri scânteietoare și în sala de mâncare, unde tocmai lua masa corpul profesoral, am plecat.

Fără voia mea îmi vin mereu în minte zidurile mănăstirești ale școalei ce odinioară mi-au ținut ascunși de lume atâția ani ai tinereții mele. Nu știi să fi avut în viața mea o zi mai fericită ca aceea, când am putut părăsi școala normală. Și totuși, de acolo mă leagă atâtea și atâtea amintiri, pe cari ar trebui să nu le trec cu vederea niciodată; dar viața de institut-închisoare și întregul sistem îmi fac școala normală cu totul nesuferită.

Cum îmi vorbea însă cu totul altfel un tânăr coleg englez proaspăt de tot eșit, despre al său „training college”.

Ce atașament sincer de școală vedeai în vorbele lui; poate o fi învățat ceva mai puțin în școala lui decât noi, Germanii, dar eu mărturisesc că-l pizmuesc din pricina frumosului timp și a vieții plăcute ce a petrecut în școala normală de pe malul drăgălașului Weer.

În românește de
Ion Ciorănescu, învățator.
Moroeni-Dâmbovița.

Gânduri.

(H. Ibsen.)

A trăi încemnează a te lupta în tine cu năzărarea puterilor întunericiiului.

*

A scrie însemnează a ținea judecată cu ființa ta proprie.

*

Adevărul trebuie susținut cu prețul sângelui cu îndârjire dacă e de lipsă.

*

Puternic e acele, care stă drept și înfruntă minciuna.

*

Cel mai tare om în lume e acelea, care stă singur și nu atârnă de nimeni.

*

Adevărul și Libertatea sunt stâlpii societății.

O vorbă ca o sută.

O casă fără copii e ca un clopot fără limbă. Sunetul, care doarme, ar fi poate frumos, dacă ceva l-ar face să răsună.

Universitățile populare*).

Băiatul și fetița *fineză*, după terminarea celor 6 clase primare, nu se mulțumește cu cunoștințele câștigate, ci pentru întregirea lor aleargă la universitățile populare. Scopul acestor universități este a generaliza cunoștințele, a cultiva iubirea de patrie și a face capabili pe fiii poporului a se cultiva. Întărește și lărgeste cunoștințele câștigate în școala primară, iar prin exercitarea industriei de casă îi deprinde și la o meserie. Că universitățile populare își ating scopul dorit, ne dovedește numărul lor mare (28) la un popor de abia 3 milioane, și că aproape fiecare fecior înainte de a se căsători și fata înainte de a se mărita trece prin aceste focare de cultură.

Dintre universitățile populare numai 2 sânt la oraș, celelalte departe de sate, în mijlocul pădurilor pe marginea lacurilor, în cele mai frumoase locuri ale țării. Se are în vedere însă, ca comunicația să fie ușoară, căci universitățile acestea la poporul finez servesc ca loc de întâlnire pentru societățile tineretului și tot aici se țin sărbătorile câmpenești de peste vară.

Clădirile sânt moderne. Localul principal e sala de prelegeri, care servește totodată și ca sala festivă pentru ținerea sărbătorilor. Etajul întâi este cuprins de coridorul larg, bibliotecă, sala de citit, de gimnastică, bucătărie și prânzitor. În parter sânt odăile de dormit, locuința directorului și-a profesorilor. Dela clădirea principală puțin mai departe aflăm localul de baie-caldă și atelierele de lucru manual și slöjd. Lângă acestea se mai înșiră și alte clădiri mărunte. Universitățile populare vechi erau clădite din lemn, cele nouă sânt ridicate din piatră și cu toate că sânt departe de oraș, fiecare are apeduct, încălzire centrală și lumină electrică. Salele sânt mari și luminoase și asupra privitorului lasă o impresie plăcută. În cele mai multe săli de prelegeri aflăm bustul lui Runeberg (poet), Topelius (pedagog),

*) Tara celor o mie de lacuri, *Finlanda*, stă pe-o treaptă culturală foarte înaintată. Aceasta ni-o dovedesc instituțiile ei culturale, dar mai ales numărul cel mare al învățătorilor și mulțimea școalelor. În a. școl. 1906—907 au fost 4072 învățatori la 140.953 elevi, iar la orașe 292 inv. și 791 învățătoare, total 1083. La sate pică pe fiecare inv. 46, la orașe 36 elevi. Acesta încă e un semn de progres. În părțile cele mai îndepărtate ale acestei țărișoare minunate învățământul îl provăd *învățătorii ambulanti*, cari împlinesc cuvintele Mântuitorului: Unde sânt unul sau doi adunați în numele meu, — acolo sânt și eu în mijlocul lor. Vecinătatea cu Suedia, — țară cu vechi tradiții culturale, — și mai ales stăpânirea ce-a avut-o aceasta asupra Finlandei, a lăsat urme adânci asupra acestui popor viguros și harnic, dar ca rasă lipsit de inițiativă și avânt. Tot ce se află în țările vecine s'au strădui să-și însușească și ei. Minunatele universități populare introduse în Dania de marele dascăl (mai târziu episcop) Grundwig, le-au încetățenit și finezii și după cum se vede din articolul ce-l dăm (după Enciclopedia învățământului primar vol. I. de Körösi și Szabó) cu rezultat frumos.

Când te gândești ce este acolo, în țărișoara cu climă aspră și trai greu, și ce rosturi culturale avem noi, noi ce de neam ales în acest colț de rai, ce se chiamă Ardeal, și se strânge inima. (C. Iencica).

Lönrot (scriitorul Kalevalei) și alui Suellman, bărbat de stat, apoi o mulțime de copii după tablouri vestite.

Școalele acestea sânt provăzute cu rechizite din belșug. Fiecare are mașini fizicale, diferite mijloace pentru experimentele chimice, apoi colecțiuni de plante și animale.

În privința materialului de predat la universitățile populare este o varietate și libertate desăvârșită. Fiecare lucră după convingerea lui cea mai intimă. Obiectele principale sânt: Limba maternă, istoria și cântarea, și cu acestea stă în legătură strânsă istoria naturală și geografia patriei lor și altor țări. Acestea, apoi aritmetica și contabilitatea simplă sânt obiectele prescise la care au mai alăturat și igiena. Cele mai multe universități și-au luat în programă și morala, constituția și cunoașterea afacerilor comunale. Gimnastica o deprind în tot locul. Pe lângă obiectele acestea teoretice mai au deprinderea practică la slöjd, industrie de casă și lucru de mână cu care înaintează paralel, desemnul și geometria.

Numărul orelor la săptămână variază dela o universitate la alta, în general cam 40—45.

La universitatea din Lohti se ține: limba maternă în 6 ore, istorie 5, geografie 3, cunoștințe de drept 1, constituție 1, istoria naturală 3, igienă 2, aritmetică 4, contabilitate 1, gimnastică 6, cântare 9 și discuție 6 ore.

Limba maternă: Exercițarea vorbirii literare. Țânta este ca elevii să cunoască literatura și pe scriitorii din operele lor. Să citească produsele alese ale literaturii și cele citite să le și predeie.

Istoria: În tot locul, la fiecare universitate, istoria patriei are întâietate. Din istoria universală să ia numai puțin, cât e neapărat de lipsă pentru înțelegerea anumitor lucruri din istoria patriei. *Științele naturale* se învață din cartea cea mare a naturii. Fiecare experimentează, cercă. Având în vedere scurțimea cursurilor, scopul este numai a trezi între ascultători dragoste pentru științele naturale. Pe *exercițiile corporale* pun seamă deosebită, iar sportul, iubit foarte mult de poporul finez, îl deprind cu pasiune. În *cântare* fiecare universitate se întrece una cu alta. Se cântă cu vreme și fără vreme, înainte și după prelegeri. Dimineața și seara deopotrivă, în atelier și în curte, când se joacă. Fiecare universitate își are colecția ei de cântece, care conține mai ales *cântece populare și naționale*. În multe locuri aflăm și coruri cari iau parte și la serbările de peste vară. Cântecele religioase încă nu-s uitate.

Cursurile se încep la 1 Noemvrie și țin până la sfârșitul lui April, adecă 6 luni. Vacanța la Crăciun, e mai lungă, la Paști însă numai cât țin sărbătorile.

La universitățile populare deosebim 3 feluri de cursuri: 1. cursuri universitare și cu acestea totodată 2. școala economilor și econoamelor, în semestrul al II-lea 3. cursul de plugărit. La cursul

economilor și econoamelor obiectele sunt: cunoștința legilor, economia, contabilitate, igienă, desen, lucru manual, cântare. Obiectele cursului de plugărit: economie, cunoștințe despre animalele de casă, ist. naturală, pădurărit, drepturi și datorii, contabilitate, desen, noțiuni de arhitectură și catastru, lucru manual, cântare gimnastică, exerciții de vorbire.

Dacă în institute se face educație familiară, desigur că la universitățile populare fineze se împlinește mai frumos. Cu toate că în internate sunt reprezentate ambele sexe și încă la etate înaintată, totuși nu asprimea este mijlocul cu care sunt ținuți în frâu tinerii de 18—20 ani, ci blândețea; par'că au de a face cu micuții dela școala fröbeliană.

Între director, profesori și ascultători numai în clasă este deosebire, și aici atât doar. că unul prelege și întreabă și celalalt ascultă cu atențiune și răspunde.

Și după lecții, în timpul liber, conducătorii sunt la oaltă cu ascultătorii, conversează, petrec, se joacă. Ascultătorii nu se căciulesc înaintea profesorilor, dar simțul de cinste și respect încă nu-l uită. Se întâmplă, nu-i vorbă, că față de unul sau altul trebuie să se ia măsuri mai aspre.

La fiecare institut se află fundațiuni pentru copiii părinților lipsiți, ceice folosesc aceste burse nu plătesc. Ceilalți plătesc lunar câte 22. Mărci (1 M = 96 fil.), așadar în 6 luni cu alte cheltuieli mărunte ar veni de fiecare ascultător 125 C.

Conducătorul institutului este directorul și directoarea, care de regulă este soția directorului.

Profesorii sânt 83, profesoare 80, total 163. Numărul ascultătorilor crește din an în an. În 1900 media a fost 36, în 1907 deja 48. Dar au fost și astfel de universități, unde numărul ascultătorilor s'a ridicat între 70—100. Până acum au cercetat aceste cursuri 13,560 de tineri. În anul din urmă (1910) însă cele 28 institute au avut 1223 ascultători.

Aceste admirabile instituții, acum când țărișoara aceasta trăiește în deplină libertate vor lua un avânt și mai mare.

Universitățile populare, organizate și la noi, ar fi pârghii uriașe pentru a ne ridica din starea de înapoiere în care ne găsim

Ruskin.

Anglia a comemorat pe unul dintre cei mai mari scriitori ai săi în veacul trecut, pe unul, care era în același timp un adânc și personal cunoscător de artă — cum dovedesc și schițele lui expuse cu această ocazie — și, în forma sa, originală, care nu îngăduie metodă și dogmatism, și un cugetător dintre aceia, cari au revoluționat datina despre frumuseță.

John Ruskin a fost în afară de aceasta un înțelegător al misterului, un spirit eminent

religios, al cărui entuziasm descoperia adesea pe căile lui proprii cea ce-i este interzis cugetării reci procedând după metodele pe care ni le-au transmis vechii Greci, moștenitori ai abstracției asiatice, și pe care ne-am deprins, de reci ce sînt, a le crede veșnice.

Venerat în Anglia sa, Ruskin a găsit mai puțină pricepere în acea Italia, care i-a fost așa de dragă, care l-a reținut la sine atâta timp din viața lui, care prin splendorile artei sale i-a dat mijlocul de a înțelege în felul să marile probleme. Nu știu să se fi făcut ceva în Veneția pentru acela, care în „Pietrele Veneției“ a dat una din cărțile cele mai bizar frumoase, care s'au scris cu privire la comorile orașului fără păreche. Francesii, cari l-au privit, cu „estetismul“ lui, ca o curiozitate a vremii, s'au asociat și m-ai puțin la omagiul adus memoriei marelui suflet.

Și e ciudat cum potrivește hasardul pomenirea oamenilor, cari și-au tras dunga de lumină pe cenușii banalității curente! Omul adorațiilor către divinitatea frumuseții răsare astăzi, când Veneția se desface abia din sacii de nisip ai apărării contra culturii austro-germane. Și Evangelia lui de pace senină, în numele revelațiilor mistice prin linii și colori, se innăbușă în vâl-mășagul urgiei materialiste, care supt toate numele, a năvălit lumea și amenință să facă, în generația viitoare, neînțelese de nimeni solii, ca a lui.

Noi, cei de ieri, însă avem datoria să nu-l uităm.

N. Iorga.

Reorganizarea învățămîntului primar.

În numărul trecut al revistei noastre am dat în întregime decretul Resortului Instrucțiunii publice, referitor la reorganizarea învățămîntului primar, promițând că vom reveni asupra lui.

Când voim să facem aceasta, înainte de toate ne vine în minte hotărârea unanimă, atât de unanimă a congresului învățătorilor, privitoare la statificarea școlilor, hotărâre, care prin edarea decretului din chestiune, a fost nesocotită în mod absolutistic.

Noi trebuie să mărturisim sincer că nu suntem în stare să înțelegem motivele pentru cari s'a trecut așa ușor peste o hotărâre așa de însemnată a congresului învățătorilor. Noi avem convingerea, că rolul bisericii de a face instrucție trebuie să înceteze odată ce suveranitatea în privința aceasta a trecut în mâinile statului.

Cine nu admite oare, că biserica noastră are un ogor atât de înțelenit, că în mijlocul poporului nostru bântue atâtea boli sufletești, că în viața noastră religioasă-morală să infiltrează tot mai adânc atâtea curente de distrugere, față de

cari trebuie să se angajeze toate forțele pentru a da lupta cu sorți de izbândă? Cine nu admite oare că biserica noastră chiar fiind angajată în trecut la munca culturală prin susținerea de școli — și-a neglijat o bună parte din datoria ei pentru mântuirea sufletului. Și dacă aceasta este așa și deci orice întrelăsare sau neglijență în viitor poate provoca perturbațiuni, cari pot roade ca viermele la temeiul existenței statului nostru, atunci pentruce își mai ia biserica noastră noi sarcini, prin cari își destramă numai puterile și forțele alegându-se cu pierderea luptei.

Antagonismul între factorii culturali dela sate a fost numai o firească urmare a întocmirilor neprincioase făcute de biserica noastră ca susținătoare de școli — fie prin conducerea nepricepută; fie prin controlul nechemat, fie prin alte inconveniente.

Și acum statul, — care ar avea datoria să delătore prin autoritatea lui — acest rău vine și prin menținerea școlii confesionale, îl lasă să dăinuiască și pe mai departe acolo, unde avem lipsă mai mare de muncă unitară și de consolidare. Pentrucă noi suntem de părerea, că până când va fi școală confesională — până atunci neînțelegerile între preoți și învățători se vor ține — ată. Și asta pune piedeci serioase progresului luminii și bunăstării.

Iar noi învățătorii dorim lumină, bunăstare, pace. Noi dorim muncă serioasă, dreaptă, noi dorim să fim întemeietorii unei culturi sănătoase, religioase-morale.

Învățătorimea română își susține prin aceasta cu toată bărbăția hotărârea adusă, căci nu poate avea aspectul unei rătăcirii aceasta hotărâre, care primește aprobarea rezolută alor 3000 de oameni.

Hotărârea dela Alba-Iulia în ce privește menținerea școalelor confesionale nu poate privi, decât pe minoritățile aflătoare pe teritoriul țării noastre — căci acum statul la noi este biserica și biserica este statul, școala este a statului, statul al bisericii, biserica a statului.

În fața acestor adevăruri și constatări, învățătorimea din Transilvania declară, că voește să se unească întru toate cu frații învățători din regatul vechiu și că în consecință numai atunci își va privi ca terminată lupta — când se vor statifica toate școlile din cuprinsul țării noastre.

Iar dacă primește în mod provizor acest decret al reorganizării învățământului, despre a cărui executare în praxă are prevederea că va întâmpina greutăți mari de neînvinș, o va face numai de dragul de a vedea odată începută instrucția.

Dar și până la revenirea lui — care va avea mandatul să o facă, viitorul congres învățătoresc — în baza hotărârii consiliului general al Asociației învățătorilor întrunit la Alba-Iulia în ziua de 26 Octomvrie — cerem să se schimbe, respective elimineze anumii paragrafi — cari nu sunt decât un mijloc de a nemulțumi și mai mult pe învățătorii români.

Cerem anume să se facă următoarele modificări: §-ul 19 să se modifice astfel:

Învățătorul are obligațiunea morală să servească prin munca sa educațiunea religioasă-morală, să instrueze elevii în cântările religioase și liturgice, conducându-l la biserică în Dumineci și sărbători și după posibilitate să formeze cu ei cor.

Alineatul ultim al acestui § să se modifice astfel:

Intrucât atitudinea școlară și extra școlară a învățătorului ar cădea sub excepțiuni din punct de vedere religios moral, dreptul de disciplinare asupra lui îl are n forul I. revizorul școlar, în forul II. șfatul școlar județani, în forul III. Resortul de culte și Instrucțiune publică.

Astfel acest alineat să contopește cu §-ul 21 eliminându-se ultima propoziție a lui, care sună: *disciplinarea lui intră în competența și dreptul bisericii respective, a cărei sentință este obligatoare pentru stat.*

Asemenea să se elimineze cu desăvârșire alineatul al 2-lea al §-lui 21.

A. Pora.

University Library Cluj

Avânt nou.

În caleidoscopul vremii — ne-a hărăzit Dumnezeu și acest noroc — vedem azi prefaceri epocale, cari au ridicat toate neamurile de pe rotogolul pământului, la conștiința demnității lor.

Așezarea arbitrară a granițelor e un anahronism repugnant.

— Bine este a locui frații împreună, zice Scriptura. De 10 luni, uimirea noastră am împins-o la extaz, văzând cum o dreptate întârziată o mie de ani, coboară și pe plaiurile orfane ale Ardealului, când cei mai mulți — cu puțin înainte de asta chiar și marele Iorga — începuseră să se îndoiască.

Răslețit sub patru împărății, neamul românesc să închiagă azi unitar, cu înaltă menire civilizatorică. Luptând mai mult pentru limbă, decât pentru viață, cine se va mira că nu ne-am putut, până acum, înălța la gradul de cultură al altor popoare? Dar cine va contesta adevărul istoric, că toate scursorile vandalice ale Asiei au trecut peste noi, în spre apus? Unde ar fi azi acest apus, dacă cu piepturile noastre, nu opăceam rostogolirea distrugătoare a barbarilor asiatici? Noi am luptat — și n'am avut timp de cultivat. — Asta a fost soarta noastră!

Dar în largul nepătruns al sufletului românesc e așezată o imenză comoară de calități strălucite, că fiecare geniu creator al nostru, zece vieți de-ar avea, și totuși, în operele lor, nu ne-ar putea-o desvăli întreagă.

Adevăr axiomatic e, că baza a toată cultura,

e școala primară. Abecedarul ne-a dat — pe lângă talentul născut — pe un Schakespeare, Dante, Goethe, Eminescu și alți nenumărați gânditori mari ai omenirii. Când am zis abecedarul, am înțeles: dascălul școlii primare.

Aceste constatări nu sînt luate din domeniul frazeologiei. Chiar poporul nostru dela sate, apatic și refractar, până ieri al tăieri, în fața îndemnilor de apreciere a școlii, după experiențele câștigate în decursul războiului, a ajuns la un alt mod de judecată, cu mult mai favorabil școlii și slujitorilor ei. S'a convins, că știința cărții e un suprem bun pămîntean, care nu ferește pe om numai după moarte, ci îi dă posibilitatea până încă e în viață, a-și crea o subzistență și a se ridica cu rațiunea peste suferințele, fatal legate „de o mână de țărână“.

Îndrăzneța încercare a marelui erou, din cele vremi apuse, ucis mișelește la Turda, de perfidia austriacă, luând azi ființă, școala românească din Ardeal a scăpat din cătușele nefaste ale bilincivismului impus, care dela 1907 incoace mai ales, ne-a prostit și chinuit elevii și-a ruinat, fără milă, sănătatea învățătorilor, de dragul unei utopii.

Împrejurarea, că n'a stat în voia noastră așezarea învățămîntului primar pe bazele sale firești, cari sunt: educația inimii, dezvoltarea fizicului și prevederea individului cu cunoștințele necesare referințelor lui de trai, ne-a aruncat cu câteva decenii în urmă. De aceea, aici este restanță multă, o întrelasare vinovată, tendențioasă, care așteaptă, strigă să fie refăcută, sanată. Cei, cu simțire și înțelegere superioară a năcazurilor, cu cari ne îndrugăm viața, se vor pătrunde desigur, că trebuie să încetăm — cel puțin în extern — cu iubirea și să ne apucăm de lucru cu stăruință, cu inimă. Ne-am mărit casa, ne-am lărgit încăperile, dar sunt așa de goale, că-ți trebuie mult să asuzi încă, până le vei umplea cu tot confortul, ca să poți spune: acum mă odihnesc bine aici.

Iubiți frați! Cu prilejul celei dintâi întâlnire, coloanele mult așteptatului nostru organ „Învățătorul“, mi-am muiat condeiul în inimă, ș'am venit să vă chem la muncă. Nu admit — cel puțin în principiu — că s'ar putea întâmpla, ca muncitorul cinstit, să nu fie apreciat și răsplătit. Corpul didactic din România întregită în general și cel din Ardeal în special, are încă multe de revendicat, doleanțe, despre cari se va mai vorbi în aceasta revistă, dar eu am convingerea intimă, că însămnătatea chemării învățătoresci numai prin fapte vom putea-o dovedi. *Ajuns pe terenul rodnic al faptelor, se va convinge ori-cine, că 'n viața statului e necesitate de primul rang salvagardarea intereselor corpului didactic, căci acesta dă creșterea țaranului apărător și muncitor al pămîntului, care ne hrănește și primește pe toți.*

Vreamea noastră a sosit. În școală nu ni se va mai cere istoria altei nații, nu ne vom mai frânge limba cu graiul ungures — „zengzetes“ — (muzical), cum îl numește profesorul Alexici. Nu

ne vom mai face complimente inspectorului ungur, care în cele mai multe cazuri ar fi putut fi finanț, jandarm, solgăbirău chiar, nuuui pedagog nu!

Azi, dragostea de neamul românesc, zăgăzuită în piepturile noastre de sistemul politic apus, trebuie să țîșnească, ca un torent, cuprinzând în raza ei acest popor blând, bun, inteligent, dar despoiat de toate, de vicisitudinile vremii. Ca cei-ce stăm la baza culturii, avem datoria, să relevăm neamului talentele lui mari, cari să reprezinte în concertul culturii omenesti, în mod specific, poporul român, cu întreaga lui comoară de însușiri. Și încă ceva. Numai atunci va fi România mare, tare și nebiruită, când vom trezi în inima fiecărui cetățean al ei conștiința de a-și face datoria.

Cuprinși de fiorul emoției, buni învățători a neamului, acum, când treceți pragul școlii românești *libere*, porniți cu nou avânt, cald și sfânt avânt, vă ridice în spre culmi, în strădania voastră scumpă, de a împrăștia lumina!

Vasile Idu.

Insemnătatea școlii primare.*)

În Ardeal, sute de ani, singurul scut al vieții noastre au fost bisericuțele, cari ne-au apărat contra tuturor valurilor năpraznice pornite mai totdeauna cu răutate. În jurul acestor mici locașe de închinare s'a țesut viața noastră; dela ele, prin preoții simplii și cucernici, ca și poporul din care au eșit, a pornit acea binecuvîntată pace și înțelegere, care lega turma cuvântătoare și păstorul sufletesc într'o unire întemeiată pe dragoste și stimă.

Numai această înfrățită dragoste între popor și conducători a putut conserva avutul nostru sufletesc.

Sub aripile de mamă bună ale bisericii au început să se înalțe, mai întâi cam sfioase, apoi tot mai multe și mai mîndre școlile, în cari tinerele generații aveau să învețe dragostea de lege și de limbă. În timpul din urmă în cele mai multe sate era școală cu 1 sau 2 învățători și chiar în cătunele dela munte câte un diac, care aduna copiii de toamna târziu până primăvara, ca să-i conducă în împărăția slovelor și să le îndrepte apucăturile urâte și greșite, însușite acasă din neștiința părinților, cari n'avuseseră parte de lumina cărții. Școlile acestea erau numai niște luminițe cu putere mică, ca opaițul de demult, dar așa mici și sfioase ele formau un candelabru încântător, la a cărui lumină Ardealul vedea.

Din aceste căsuțe cu streșina lată au eșit bărbați luminați ca: Șincal, Maior, Gh. Lazar. Toți si-au pus ca scop al vieții întărirea și înmulțimea școlilor, căci își dădeau seama, că

*) Cuvîntare rostită la 19 Octomvrie a. c., cu ocaziunea deschiderii festive a școlii primare din Cluj, strada Morilor.

numai prin carte, prin carte românească, se poate ridica neamul nostru, se poate trezi din amor-teala în care l-a aruncat o soartă mai totdeauna vitregă.

Partea leului la ridicarea și organizarea școalelor primare se cuvine marelui întemeietor al vieții noastre bisericesti, Metropolitului Andrei Baron de Șaguna. Pe timpul păstoririi, acestui vultur al înțelepciunii, sau organizat în centrele protopopești, comunele mai mari și înfloritoare școli primare centrale, unde funcționau învățătorii cei mai harnici și cu pregătirile cele mai frumoase.

Toată ceata aceasta mare, nesfârșită, de muncitori cunoscuți și necunoscuți, au pus peatră lângă peatră, ca templul vieții noastre culturale să se ridice trainic și promițător, sprijinit pe cei 2 stâlpi puternici: biserica și școala.

În calea spre propășire a poporului nostru — cale grea de urcuș — s'au ivit în anii din urmă piedeci tot mai multe, tot mai grele, întinse cu mult viclesug.

Vânturi nepriincioase au stins luminilele noastre, rămând o mulțime de sate în negura neștiinței.

Micile fărâme de cultură, cari dădeau pânza civilizației noastre, — țesută din propria suferință, cum își țese păiungenul pânza din propria lui substanță — dușmanul nostru secular a încercat s'o destrame prin legi draconice.

Ca o pedeapsă a dreptății divine acum se svârcolește în spasmi de moarte, ca să se adeverească cuvintele: Dumnezeu umilește pe cei mândri și înalță pe cei smeriți.

Dela 1907 încoace toate forțele ni le-am cheltuit în lupta grea de apărare a avutului sufletesc: școala și prin ea graiul și sufletul nostru. În această luptă, poporul nostru înțelegând pericolul ce ne amenința a adus pentru școală jertfe mari, iar câțiva oameni însuflețiți au făcut o întinsă propagandă ca să ne apărăm cu îndârjire această cetate a neamului. Alături de acești vrednici luptători pentru lumină, istoriograful școlii românești va trebui să vorbească și de boerul basarabean (dl Vasile Stroescu), care în ceasurile cele mai grele ni-a sărit în ajutor.

Munca de subminare a școlii ungurești la sate n'a prea reușit, la orașe însă a dat rezultat strălucit. Muncitorimea, meseriașii și mici funcționari români — cu puține excepțiuni — își trimetea copii numai la școala ungurească. Școala românească era privită de acești fii (și de mulți dintre domnii noștri, cari astăzi vor vorbi în parlamentul de pe malurile Dâmboviței) ca o Cenușotcă. Peste câteva generații maghiarizarea la orașe și-ar fi putut serba jubileul, care însă mulțumită vitejiei țărânilor românești s'a amânat pentru vecii vecilor.

Noi la această festivitate școlară, sărbătorim și triumful dorobanțului, care a împins hotarele țării până acolo, unde răsună graiul românesc. În urma neprețuitei jertfe de sânge, ce s'a

adus în acest război, poporul nostru e în drept, să se bucure în măsură cât mai mare de binefacerile școlii, ca să simtă și el ceva, să zică a trăi un trai omenesc.

Când națiunea germană ajunsese la o mare răspântie istorică, Fichte, în admirabilele cuvântări a i-le adresa, spunea: „Numai dela școala primară și educația elementară aștept regenerarea poporului meu.“ E acesta un adevăr, de care și conducătorii noștri e bine să ție seama, mai ales, că numărul analfabeților, care e o măsură a culturii unui popor, la noi e înspăimântător de mare, și din vârtoarea, în care, au ajuns popoarele, acelea vor ajunge mai curând la liman, care să știu folosi și de binefacerile cărții.

Școala noastră primară, care pentru interese școlare superioare și-a cedat — în mod provizor — propriu edificiu, își deschide astăzi porțile, deodată liceul cu „Gheorghe Barițiu“ și chiamă la sânul ei de mamă bună cele mai tinere mlădițe ale neamului. Școala aceasta va aduce o neprețuită contribuție la opera de naționalizare a orașului, înlesnind în mod simțitor munca de clădire a școalelor superioare. Deviza ei este: *a crește oameni de omenie, care să simtă românește și să fie pătrunși de mândria națională*, că ei sunt o părticică dintr'un popor, care va trebui să strălucească „ca soarele aici în răsărit“, după cum spune poetul în marseleza românească.

Clujul de astăzi este ceea ce a fost școala ungurească, cel de mâine va trebui să fie rezultatul muncii fără preget al dascălălimii românești de toate gradele. La această acțiune cerem sprijinul familiei, societății și a oamenilor de bine, cari doresc ca vechea cetate Napoca, ridicată de strămoși îndepărtați, să fie un focar de lumină, de cultură al civilizației latine.

Corpul didactic primar dela școala această își pune toate priceperea, toată puterea, toată căldura sufletului în slujba acestui sfânt ideal, pentru care a trăit și pentru care își jertfește cu drag viața.

Conduși de aceste gânduri, pornim și noi la luptă, cu poporul mărunț de copii, pentru câștigarea terenului pierdut.

Cine simte ca noi, îl primim cu drag sub steagul nostru!

Const. Iencica.

O conștiință curată este ca un zid de metal.

A nu avea neliniște înătru sufletului este singura fericire.

Nimenea nu este sărac dela natură.

Limba este un fel de tub, în care se păstrează munca înaintașilor.

Numai odată ești copil.

(L. Vives)

Cum a fost și cum trebuie să fie școala primară română.

(Urmare).

Provedința divină și voința neamului românesc a făcut sfârșit acestor stări. Școala primară astfel degradată, învățătorul român astfel încătușat și copiii români astfel crescuți, deodată cu înfăptuirea României-Mari aparțin trecutului și nici nu vom a ni-le mai reaminti. Toate acestea trebuie să vină la adevărata lor valoare.

Școala primară română viitoare ca edificiu trebuie să fie cel mai pompos din comună. Și înfățișarea externă trebuie să arate caracterul ei românesc pe care să îl fălăie scumpul nostru tricolor. Păreții claselor să fie împodobiți cu portretele Maiestăților Lor, Regelui și a Reginei și alte tablouri istorice. Așa dar și prin înfățișarea internă, școala primară română să fie românească.

Școala primară să fie provăzută cu toate rechizitele indispensabile: aparate fizicale, fără de cari nu să poate preda cu succes studiul fizicii. Hărțile trebuincioase la predarea geografiei, fără de cari nu să poate închipui un progres mai evident în studiul acesta. Să nu lipsească dela nici o școală primară o bibliotecă cu cărți potrivite gradului de pricepere a copiilor.

Cu un cuvânt școala primară română viitoare în fiecare comună — chiar și în cea mai mică — să fie acel focar de știință populară, din care copii să iasă înarmați cu toate cunoștințele teoretice și practice de care au lipsă în viață.

Școala primară română să nu lase nimic de dorit în ceia ce privește curățenia, un lucru foarte de mare însemnătate. Faptul acesta va avea o înrăurință binefăcătoare asupra vieții viitoare a elevilor în ceia ce privește ținerea în curățenie a caseilor și gospodăriilor lor. Căci cum vom putea noi pretinde dela elevi să fie curăți și să observe curățenia, când noi în localul unde suntem zilnic nu observăm aceasta.

În școlile primare astfel întocmite învățătorul trebuie să fie sufletul, viața. Dacă dăm mare însemnătate școlii ca edificiu, ca aceia să fie bine înzestrată, cu atât mai vărtos va trebui să dăm atențiune persoanei învățătorului, căci școala fie cât de pompoasă, este moartă în lipsa învățătorului conștient.

Înainte de toate să recere, ca învățătorul în cadrele legale să aibă voință liberă atât în școală, cât și afară de școală, adevărat să nu fie un instrument.

Învățătorul să aibă un singur stăpân și nu mai mulți, căci doar și scriptura zice: e greu a servi la doi domni.

Învățătorului școlii primare viitoare să l-se dea din partea statului toate mijloacele posibile ca să se perfecționeze în științele pedagogice, înființând pe seama învățătorimeii bibliotecii pedagogice, dacă nu în fiecare comună, cel puțin în fiecare piașă.

Viitorul învățător a școlii primare va trebui să fie pe deplin versat în știința pedagogiei, va trebui să fie încurent cu toate inovațiile ce se fac pe terenele învățământului primar, căci numai în felul acesta va putea instrua și educa tineretul încredințat conducerii lui.

Învățătorul în școală va ținea seamă de individualitatea fiecărui elev.

El trebuie să fie un adevărat părinte bun și înțelept.

Față de popor învățătorul se va arăta ca un adevărat om, care voește binele și prosperarea comunei. Va fi nepărtinitor, drept, consecvent și om de caracter. În felul acesta învățătorul va câștiga încrederea neșărmurită a poporului. Poporul să vadă în învățător pe povățuitorul și binevoitorul său.

În locul învățătorului din trecut, timid, fricos și slugarnic înaintea inspectorului regesc și gata la orice servicii, numai să nu atragă mânia superiorului său, să vedem pe învățătorul demn de numele ce-l poartă, rezolut și mândru ca omul care satisface întru toate chemării sale în școală și afară de școală.

Între învățătorii școlii primare române să fie adevărată emulare, căci acum nu — le va pune nimeni piedeci, ci din contră statul va căuta prilej a le da tot sprijinul întru ajungerea scopurilor mărețe ale instrucțiunii și educațiunii, câștigând recunoștința unui neam întreg.

Pe lângă toate acestea învățătorimea va trebui să fie bine organizată, nu ca până acum, căci numai în felul acesta va fi în stare a apăra interesele școlii, interesele sale proprii și numai așa va ajunge să fie respectată ca un factor principal în societate și în stat.

În fine ca învățătorimea să se poată dedica cu trup, cu suflet chemării sale sublime, trebuie să fie bine salarizată, căci numai o învățătorime bine situată materialicește, o învățătorime ne-preocupată de grija traiului de mâne, va putea munci în adevăr cu toată dragostea și cu tot devotamentul în ogorul înțelenit al neamului.

Când învățătorimea școlii primare române își va dedica întreaga viață, tot avântul său tineresc, creșterii tineretului încredințat conducerii sale și astfel va putea da o generație plină de cea mai înfocată iubire de neam, lege și limbă, o generație înzestrată cu cunoștințe teoretice și practice, o generație cu caractere, firme și tari gata la orice eventualitate, atunci și numai atunci vom putea zice: că România-Mare, e tare și puternică.

P. Bura.

Limba să nu-ți fie mai repede decât mintea.

Să fii viteaz față de soarta ta, nu față de oameni.

Rădăcinile virtuții sunt foarte adânci.

(L. Vives).

Organizarea noastră economică.

Între scopurile noastre principale trebuie să între și organizarea învățătorimii române supt raport economie-financiar. Însemnătatea acestei organizări nu o contestă nime și ea este reclamată atât de mult, bineștiind, că fără a avea la îndemână mijloace materiale orice acțiune a întăririi noastre să izbește de greutăți serioase.

Cotizațiile neînsemnate, ce se plătesc anual, de către membrii Asociației noastre, sunt așa de bagatele, încât ele abia pot face față trebuințelor curente.

Avem lipsă de o instituție financiară a noastră, care să creeze fonduri și capitale de rezervă, menită a fi sprijinul colegilor noștrii, cari sucombă sub povara muncii grele.

Avem lipsă de o instituție financiară, care să creeze fonduri cu ajutorul cărora să se ridice orfeline, internate, sanatorii pentru învățători, pentru orfanii și văduvele lor.

Înțelegem, că în mijlocul acestor vremuri de tranziție, când devaluarea banului e supusă fluctuațiilor de tot felul, un institut cu operații de

reescompt — (nu ar putea avea viitor, dar un institut căruia să i-se dea alte terenuri de operații de natură comercială, să zicem înființându-se un institut propriu de editură și arte grafice, librărie, ar putea să ne dea capitalele reclamate de scopurile noastre.

Este de sine înțeles aceasta, o problemă, care merită toată atențiunea noastră. Având în fruntea acestui institut bărbați cu toată răspunderea și garanță morală și materială, în scurtă vreme am putea ajunge la epoca de înflorire a dascălului român sub raport social-economic.

Solicităm deci pe toți frații colegi, cari au experiență și pricăpere pentru chestiuni de natură financiară, pentru probleme de operații economice, comerciale, ca să compună un proiect despre organizarea economică a învățătorilor. Proiectele lor să fie însoțite de o expunere bine-motivată a principiilor călăuzitoare și acest plan să-l înainteze biroului central al Asociației, care va conchema o anchetă pentru a studia aceasta chestie, asupra căreia se va pronunța și viitorul congres.

A. Pora.

CRONICA

Dela frați. În Cernăuți apare săptămânal organul învățătorimii române din Bucovina „Tribuna”, care apără cu îndârjire interesele învățătorilor români din acel colț de țară. Din numărul 15 al acestui organ constatăm cu deplină bucurie împăcarea ce s'a făcut între învățătorimea și preoțimea română de acolo și suntem mândrii, că acest eveniment istoric s'a săvârșit la inițiativa și îndemnul învățătorilor. Ei sunt cei dintâi cari au înțeles, că a sosit vremea când antagonismul între cei doi factori ai vieții noastre culturale, trebuie să-și piardă urma, fiindcă el este păgubitor intereselor noastre. Aceasta a înțeles-o așa de bine și statul sau conducătorii Bucovinei, care a statificat toate școlile primare — chiar în vederea de a face posibilă pacea aceasta. Ținem să constatăm, că aceasta inițiativă spontană a învățătorilor nu are caracterul de capriciu, cum poate s'ar crede, ci ea s'a săvârșit atât de înțelegător din partea învățătorimii române pătrunsă de cuvintele: „să iertăm toate pentru înviere...”. Învățătorii nu au cerut altceva dela preoțimea bucovineană, decât aceea ca în munca lor de propovăduitori ai credinței noastre strămoșești să stea la înălțimea chemării, desfășurând activitatea lor pe teren bisericesc, religios-moral așa fel, că de pe urma ei să dispară superstițiile, credințele deșarte și atâtea alte animozități, cari sapă la prestigiul popoului nostru sub raport cultural. — Salutăm din toată inima pornirile cinstite ale fraților noștri, a căror faptă va fi așezată desigur la locul de cinstire între rândurile ce se vor scrie despre istoria acestui înfloritor colț de țară și avem toată nădejdea, că în fața unei hotărâri așa de bărbătești, care nu s'a putut face în socoteala revindicărilor învățătorilor — vor dispărea agenții provocatori cari pândesc cu ochi de șarpe — să surpe clădirea ce să începe a se ridica prin puteri unite. *ap.*

Deschiderea universității din Cluj. Cursurile la Universitatea din Cluj au început la 3 Noembrie. Inscriserile au dat rezultate neașteptate. În afară de ardeleni și bănățeni s'au mai înscris mai mulți tineri din vechiul regat, Basarabia, Bucovina și Macedonia. Pe lângă universitate s'au deschis 2 caminuri studențești. Unul din aceste caminuri este așezat în „Casa Învățătorilor”. Băieții de învățător, cari urmează cursurile la Universitatea de aci, să țină seamă că au favorul în locul prim de a fi primiți în acest camin. Inaugurarea solemnă a Universității se va ține la

1 Decembrie, când se împlinește anul dela Unire. La aceasta serbare va lua parte și familia regală precum și reprezentanții celorlalte universități românești și streine.

Tip de școală. În America, Anglia, Franța și Germania sunt foarte răspândite așa numitele tipuri de școală *Half-time* (jumătate vreme). Șefii de ateliere sau societăți industriale; croitorii, fierarii sau tâmplarii de exemplu, înființează pe lângă atelierul, în care lucrează și un internat de copii cu o școală primară, obligându-se a-i învăța, o dată cu meseria, și carte. Copii, sau ucenicii ce primesc în stabilimentul lor, lucrează la meșteșugul, pe care voesc să-l învețe și la interval din două în două ore trec câteva minute, o jumătate oră cel mult, în școala primară adecuată la stabiliment. Alternarea aceasta a muncii cu învățătura a luat numele de *half-time* și este dovedită foarte folositoare corpului și spiritului. Copii găsesc în învățătura din școală un repaus pentru corp și în lucrarea atelierului un repaus pentru spirit. Este constatată, că aceasta trecere frecventă dela o ocupațiune fizică la o ocupațiune intelectuală și orce-versa, profită copiilor, atât în privința învățătorii meseriei, cât și a învățătorii din școală, mai mult, decât dacă ar petrece tot timpul într'un atelier fără școală, sau într'o școală fără atelier. Metoda aceasta începe a se introduce pretutindeni, se dau premii și încurajări acelor, cari înființează internate cu școli primare în ateliere. (I. Ghica: Convorbiri economice).

Se împarte pământul. Consiliu Dirigent a publicat ordonanța cu putere de lege, care prevede și regulează împărțirea pământului între sătenii noștrii: Frații învățători — cari, trăind în mijlocul popoului au și puțința de a cunoaște măsura lipsurilor — vor da cuvenită însemnătate acestei acțiuni — cântând a-și câștiga — prin muncă cinstita și dreapta, — dragostea popoului pentru care sunt și trăesc.

Plângere. Un preot să plânga în No. 229 al „Unirii”, că autoritatea preoților înaintea popoului a scăzut așa de mult în timpul din urmă, încât să văd aproape imposibil înaintea lui. Noi credem, că dacă preoții doresc să-și recâștige aceasta autoritate, n'au decât să caute a servi, cu inimă curată binele popoului, pe care-l păstoresc, în așa fel ca poporul să se convingă prin observația proprie despre aceasta. Poporul nostru este așa de bun...

Ministrul Instrucției din București, pentru că să se poată răsbate până la cele mai depărtate sate, a deschis un credit de 150,000 Lei în scopul de a se cumpăra inspectorilor generali și revizorilor școlari trăsuri sau cărucioare anume. Ce ar fi, dacă s'ar aduce un asemenea deciu din partea Consiliului Dirigent, Resortul Instrucției, pentru trebuințele școlii primare din Transilvania, Bănat și celelalte părți? Ar fi dusă cu un mare pas înainta chestia culturii, ce voim, să o dăm poporului.

Înșitorilor de muzică. Spre a se putea da un repertoriu coral pentru tot felul de școli și pentru toate ținuturile țării românești, se face apel la toți profesorii de muzică, învățători, preoți, ca să trimită Ministerului Instrucției din București toffelul de melodii și coruri din regiunea lor, cu Indicația localității, a culegătorului și a altor date ce se vor găsi necesare. Învățătorii noștrii vor căuta să se distingă și pe acest teren.

O hartă, care ne lipsește. Un mijloc puternic de a trezi conștiința și mândria națională va fi fără îndoială povestirea faptelor de arme săvârșite de neamul nostru în acest război. O hartă, care să indice în mod grafic principalele bătălii, ar fi un admirabil mijloc de înțuiție, pe care copiii ar privi-o cu ochii măriți. (i.)

Triumful partidului țărănesc. Deși abia înjghebat partidul țărănesc, în alegerile pentru constituantă, față de partidele istorice, a triumfat. Până acum sunt aleși 55 de deputați, cu program țărănesc, în 3 județe rezultul alegerilor nu este cunoscut. Sunt județe, care au ales numai lista acestui partid. Inceputul arată, că partidul acesta o să aibă un frumos viitor. E și firesc, ca fiecare clasă socială să-și apere interesele prin oamenii săi. Învățătorimea, care a contribuit atât de mult la ridicarea economică a țărăniei, care a format sufletele pentru zilele mari de astăzi, va trebui să aibă și un însemnat rol politic la munca de organizare a patriei noastre. La noi, în Ardealul cu sate și preoți, locul învățămîntului este luat de alte tagme de oameni, cari iubesc poporul cum își iubește cucul puii. — Această greșală trebuie să se răsbune. Pentru viitoarele alegeri, cari nu sunt așa departe, nu vom sta nici noi cu mâinile în sân. Vom lumina țărăniea, ca să-și cunoască oamenii și atunci în parlamentul țării românești vor ajunge numai aceia, cari au durere pentru nevoile masselor de jos. Lupta aceasta, fraților colegi, am pierdut-o, pregătiți însă sufletul, și pregătiți poporul pentru cea viitoare, care trebuie s'o câștigăm. Peste munți, colegii, au arătat, că învățătorimea, care să bucură de toată încrederea poporului, trebuie să aibă și un rol politic la conducerea țării, pe care-l va împlini cu cinste, ca și pe cel cultural. (i.)

Turneu cultural. Marele dascăl, dl N. Iorga, după ce a cercetat Bucovina a plecat în zilele acestea în drumul său de apostol al luminii spre Basarabia, unde poporul recunoscător l-a primit ca pe un sol de mult așteptat. Ardealul, care datorește veșnică recunoștință marelui nostru savant, îl așteaptă cu nerăbdare să-i asculte cuvântul îndrumător spre bine. Ziua sosirii Domniei Sale în mijlocul nostru va fi zi de mare sărbătoare națională. (i.)

Școala normală superioară. La universitatea românească din Cluj s'au înscriis ca ascultători extraordinari și un număr frumos de învățători și învățătoare. Ei vor munci cu sârguință de albină cu toateca, în urma regulamentelor universității, nu se pot bucura de aceleași drepturi ca tinerii, cari au bacalaureatul. Pentru aceștia oameni se înșune organizarea cât mai grabnică a școlii normale superioare, care să dea personalul necesar bine pregătit pentru școlile civile, școlile normale și pentru administrația școlară. Nu știm cum se intenționează organizarea acestei școlii înalte, dar felul cum era organizată cea din Budapesta ar putea să ne mulțumească și pe noi. Incadrarea ei în Universitate ar fi după părerea noastră o greșală. Ne trebuie un institut unde să se facă știință temeinică ținând însă seama la tot pasul și de trebuințele practice ale vieții.

Școala activă. Ziarul „România Liberă” publică un temeinic articol despre școala activă datorit dlni I. A. Moldreanu, prof. la școala normală din Deva.

Consiliul general al Asociației intrunit la 26 Octombrie la Alba-Iulia sub președinția d-lui Iuliu Vuia a adus următoarele hotărâri:

1. Învățătoții să fie încadrați în aceleași clase de salarizare cu funcționari publici, cari au bacalaureatul și să fie plătiți după același statut de salarizare.

2. Toate restanțele de leafă, pe care învățătorii din cauza prigonirilor politice nu le-au primit să li se lichideze în timpul cel mai scurt. În privința aceasta să nu să facă deosebire între învățătorii de stat și confesionali, cum — durere — s'a făcut.

3. Să se șteargă umilitoarea hotărâre care oprește învățătorimea de a ocupa slujbe de stat până nu are litere demisionale dela autoritatea bisericească. Învățătorilor să li-se lase deschisă calea pentru orice carieră.

4. Asociația învățătorilor români să intre în toate drepturile ce le-a avut învățătorimea asupra „Casei Învățătorilor” din Cluj.

Hotărârea primă a fost adusă printr'o delegație, condusă de noul preș. al Asoc., la cunoștința Resortului de Instrucție, finanțe și președintelui C. D. În caz, că răspunsul nu ne va mulțumi se va convoca imediat congresul. Consiliul a ales următorul comitet central:

Președinte; Traian Șuteu;

Vicepreședinte: Ioachim Pop;

Secretar general: Const. Iencica;

Cassier: George Stelea;

Membrii: Toma Cociș, Leon Maior, Petru Olar, Nicolae Bembea, Vasile Sdrenghia, Porfir Nicoara, Vasile Cărpinișan, Vasile Bogoi, Anton Nevriceanu, Iuliu Groșorean, Ion Biji.

Cenzori: A. Pora, D. Hancu, I. Iscu, B. Părușiu, I. Anghelii și V. Chintăoan.

Comitetul acesta trebuie să continue cu stăruință mișcarea de organizare a învățătorimei, căci dela încheierea rândurilor noastre depinde ca glasul să ne fie ascultat. Consiliul general apreciind munca fără preget desvoltată în interesul asociației de dl Iuliu Vuia cu unanimitate l-a proclamat preș. dinte de onoare al Asociației.

Conferințele învățătoarești. Sunt cinci ani de când învățătorii sunt lipsiți de acest mijloc puternic de a-și limpezi anumite chestiuni ce ating cercul lor de activitate. On. Resortul instrucției publice, în conștelegere cu Vener. Cenzitoare ar trebui să hotărască asupra finerii conferințelor generale, cari în toamna aceasta nu trebuie să lipsească. Modificându-se și programa, învățătorii trebuie să aibă niște consfătuiri comune, ca în decursul anului să nu lucreze fiecare după cum îl taie capul, ci după un plan comun, ca școala primară românească să meargă pe drumul progresului. În conferințele de cel puțin două zile, la care vor lua parte toți învățătorii dintr'un județ, se va discuta cu folos multe chestiuni ce ating viața internă a școlii.

Plan american de luptă pentru mărirea salariilor. Cea mai mare federație a institutorilor americani în buletinelul său din April a. c. publică următorul plan de luptă: „Să se constituie neîntârziat din o sută de mii de institutori și institutoare, o organizare de propagandă care se ducă o luptă energetică pentru mărirea salariilor. Să se răspândească ideile următoare și să se lucreze intențiv pentru a pătrunde în spiritul public: 1. Suntem o națiune bogată. 2. Educațiune într'o democrație este puterea care decide de totul. 3. Educatorii sunt producătorii au drept la o parte equitabilă la împărțirea bogățiilor naționale, la crearea cărora contribuie și dănsii. 4. Salariile lor au rămas mici, pe când viața s'a scumpit de două ori în curs 20 de ani. 5. Un institutor fără parație profesională, cu o personalitate mediocră, trebuie trecut nu la activul societății ei la pasul ei. 6. Institutul ales după o pregătire solidă aduce tesaurului național de mai multe ori prețul salariului ce-l „capătă”. (Educația).

Îngrijorarea învățătorilor. Sub acest titlu scrie „Patria” semioficiosul C. D. un prim-articol, plin de sfaturi bune pentru învățătorimea care însă așteaptă altceva — satisfacerea celor mai minimale pretenții ce le poate ridica o tagmă de oameni care este un factor însemnat în stat.

Salarele corpului didactic din Transilvania. Cetim în „Patria”: „Consiliul Dirigent în ședința sa dela 1 Noembrie a votat un Normativ special despre salarizarea corpului didactic. Nouile salare vor mulțumi pe deplin așteptările juste ale profesorilor și învățătorilor.”

Nu suntem în situația de a putea da Normativul din chestiune. Asupra mulțumirii de care se spune-ne vom spune însă cuvântul atuci când vom cunoaște acest Normativ.

Drepturi nerespectate. „Cheltuelile cele mari ce am făcut cu armata și luxul în armata birocrația, nu numai că nu ne-au permis să dăm instrucțiunii publice, ceace i-se cuvenea, dar ne-a făcut, să nu-i lăsăm nici ceace era al ei bună și dreaptă proprietate. I-am luat cea mai mare parte din veniturile moșilor și pădurilor consacrate de moși-strămoșii noștri și le-am dat jandarmilor, vameșilor și lingușitorilor...” (Ion Ghica: Opere complete).

Ce nu se poate face în scooteala Instrucției poporului?

Moravuri... Dl D. V. Țoni, distinsul nostru coleg în urma muncii stăruitoare dezvoltată pe terenul organizării și naționalizării învățământului din Basarabia a fost numit revizor școlar și mai târziu, ca o răsplată a stăruințelor sale, a fost înaintat inspector, dovedindu-se și în această slujbă un înțelept îndrumător. — Munca desintesată a acestui dascăl n'a fost însă pe placul celor mici la suflet, cari prin intrigă au reușit să-l delătoreze din calea lor. Ministerul, fără să ție vre-o anchetă a ordonat ca dl Țoni să se întoarcă la catedra dela școala primară No. 6 din Galați. Dl Țoni văzând nedreptatea ce i-se face și-a dat dimisia din învățământ. Întreagă învățătorimea ar trebui să protesteze, fiindcă prin această procedură e atinsă în demnitatea ei. (C.)

Frângurele. E vorbă frumoasă, dar întrebuițată rar. La Români din Serbia ea înseamnă scurte poezii populare. Sub acest titlu în volumul „*Florile Dalbe*” dl I. U. Soricu, are câteva poezii lirice de o frumusețe rară. Această sonoră vorbă noi o punem în fruntea unei rubrici, care va cuprinde scăpărări de gândiri a marilor cugetători. De data aceasta dăm părți din opera pedagogului spaniol Ludovicus Vives. În sarcacile noastre cărți de istoria pedagogiei numele acestui mare reprezentat al epocii umaniste (1530) nu-l veți întâlni, deși n'ar trebui să lipsească, căci el se poate considera, ca unul dintre întemeetorii pedagogiei științifice. În cartea sa „*Instrucția, ce are s'o primească creștinul*” atinge chestiuni, pe cari învățații abia acum încearcă să-le deslege.

Într'un loc al acestei cărți, cere, ca medicina, să vie în ajutorul copiilor înapoiși, idioși. Dorința aceasta a fost împlinită cu câțiva ani înainte de război de doctorul Lorand dela Karlsbad, care prin extract de glandule tiroide dela animale a putut vindeca mai mulți copii nenorociți. După un tratament de câteva săptămâni copilul se schimbă cu totul: ochii vioi, neastâmpăr, viață.

Părțile, care le dăm în revistă, sunt din cartea: „*Instrucția, ce are s'o primească creștinul*” și broșura „*Garda sufletului*”, comentate în orele de seminar cu dl. prof. Dr. P. Roșca, la cursul de pedagogie ținut în vara aceasta la Cluj. (C. J.)

Muzeele Creangă și Eminescu. Dl Radu Dragnea, într'o cronică din „Patria” apreciind munca comitetului ieșan pentru reconstruirea *bujdeucel*, în care a trăit cei din urmă ani ai săi Ion Creangă și a comitetului dela Botoșani, care va restaura casa dela Ipătești, unde s'a născut Eminescu, între altele spune: „Trebuie să imităm fapta Iașului, până în ultimul cătun, unde s'au născut intelectuali români. Vom ști unde au trăit, vom avea cu ce ne mândri și când pământul României-Mari va fi presărit de astfel de muzee, nu vom mai crede fals, ca acum, că nu avem ce vedea, decât într'un oraș spoit, ca Clujul; ci, că într'un sat dosit de păduri, e mai multă atracție pentru noi, decât ar fi Budapesta, pentru că de-acolo s'o ridicat a trăit sau a murit unul dintre sacerdoșii sufletului românesc, întinându-ne și mai mult în țărina țarei. Învățătorimea, din mijlocul căriea o eșt regretatul Al Ștefulescu, care la Târgu-Jiu a organizat cel mai frumos muzeul regional din țara, își va face datoria și pe terenul aceasta.

Rezultatul alegerilor în vechiul regat. În 31 județe au fost aleși:

- 102 Naționali liberali.
- 55 Țărănești.
- 13 Conservatori progresiști.
- 18 Naționaliști-democrați.
- 6 Averscani.
- 10 Independenți.
- 3 Socialiști
- 3 Uniunea Democrației Naționale.
- 3 Muncitoresc-țărănesc.
- 1 Takist

Ma lipsesc rezultatele din 3 județe: Ilfov, Dorohoi și Muscel. La Muscel nădăduim, că va eși întreagă lista partidului țărănesc.

Un mare învățător social: John Ruskin. Am produs din „*Neamul Românesc*” frumosul articol al dlui N. Iorga despre Ruskin, a cărui operă la noi e foarte puțin cunoscută. Dl C. Antoniadă, traducătorul priceput al lui Carlyl, ni-a tălmăcit în Bib. pt. toți No. 867—868, sub titlu „*Comori și Grădini*” trei admirabile conferințe din opera vastă alui Ruskin. În prefața acestei traduceri despre acest mare dascăl al Angliei moderne se spune următoarele: „Ca și Carlyl el a fost un profet, un suflet aprins care venea pe lume cu o veste nouă, și activitatea lui în întregime a fost o predică. Nu s'a mulțumit însă numai cu vorbele și cu îndemmurile: cum el își trăia, în înțelesul adevărat, a căutat să le și pună în practică. Și nu s'a dat înapoi dela nici o jertfă. Și-a cheltuit și vremea și sănătatea și averea numai pentru ceea ce credea el că este spre binele general: a fost un filantrop în înțelesul cel mai înalt al cuvântului. Iubiri de ființe izolate și lucruri mărunte nu a avut, dar a iubit, cu o patimă care respiră în fiecare pagină marile aspecte ale Naturii, în care vedea chipul viu al Dumnezeuii, a iubit arta și frumusețea, alte manifestări ale divinului, și mai presus de orice a iubit omenirea și mai ales marile mulțimi ale celor ce muncesc și sufer, ale celor apăsați de nedreptățile soartei și oamenilor”. Din această operă care te ridică sufletește, te face mai bun, Casa Școalelor ar trebui să ne dea bune traduceri. Cheltuiala ar fi recompensată prin rara plăcere sufletească ce ar simți-o dascălimea pusă în contact cu unul din marii învățători ai omenirii. (C. I.)

Biblioteca centrală a Asociațiunii. Pentru a putea pune bază unei biblioteci pedagogice a Asociațiunii, toți autorii de cărți didactice să binevoiască a ne trimite câte un exemplar din manualele ce au tipărit. Ceilalți colegi — precum reuniunile învățătoresți, — cari au cărți vechi (Abecedare, Bucoavre, Cărți de citire, Aritmetici), precum reviste, hărți, hrisoave, cari vorbesc despre trecutul școalei noastre și voiesc ale dărui pentru această instituție merită a aduce o însemnată contribuție, la ridicarea tagmei noastre să binevoiască a le trimite recomandat pe adresa secretarului general al Asociațiunii noastre, (Const. Iencica, director școlar Cluj, Calea Regele Ferdinand 52).

Zestrea unei biblioteci sătești. Într'un sat din America există o bibliotecă pentru popor, a cărei zestre anuală e de 40.000 dolari. („L.”)

Trebuie să fie cărți de lectură pentru băieți și pentru fete? E o chestiune care s'a discutat mult în Germania și Italia („L.”)

Gumpăr un esemp. „*Economia stupilor*” de Ion Molnar tip. Viena, 1785
Ioan Vicoveanu, învățător Vicovul de jos, (Bucovina).

Reviste, Cărți.

„*Lamura*”. An. I. No. 1, revistă pentru literatură, artă și știință. Director A. Vlahuță, secretar de redacție G. D. Mugur. București, Calea Dorobanților No. 40. Ab. 5J Lei.

„*Scoala Basarabiei*”. An. I. No. 9, revistă pentru învățământ și educație națională. Director Șt. Ciobanu, redactor Ap. D. Culea Chișinău, Strada Leovei.

„*Educația*”. An. II. No. 7, revistă pentru școală și familie. Apare sub îngrijirea dnei și dlui Maria Gheorghe Beiu—Paladi. București, Strada Termopile No. 6. Ab. 20 Lei.

S. Mehedinți. — Altă creștere. — Școala muncii. Nu se putea o carte mai potrivită pentru starea de suflet în care ne găsim azi, decât cartea profesorului Mehedinți. Nu avem a face aici cu un manual de pedagogie, ci cu un strălucitor esai, o convorbire vioaie plină de idei, de reflecții ascuțite și pătrunzătoare, căn etice și sociale, când educative atingând însă mereu probleme gigantice și arzătoare.

Lamura.

„*Glasul poporului*”. La Săliște apare de câteva săptămâni un nou organ de cultură, scris pentru trebuințele și lipsurile satelor noastre cu multă dragoste de cauză de frațele și însuflețitul nostru coleg Petru Orășteanu (Petrea Dascălu. Nu putem decât să stăruim pe lângă frații învățători ca să îndemne poporul nostru a-și abona acest ziar care nu are altă menire, decât a fi oalăzuza sinceră a poporului și a cimentă dragostea între dascăl și popor.

Din zile mari, versuri pentru talpa fărăi de Petrea Dascălu. O broșurică de versuri cari pot fi răspândite de învățătorii noștri în straturile poporului dela sate care va găsi în ele o întărire a simțului de iubire pentru tron și patrie în tulburarea vremilor prin cari trecem. Să poate comanda la tipografia săteanului în Săliște, jud. Sibiu.

Vladimir Ghidionescu. Introducere în pedagogie și pedagogia experimentală (cu 33 fig. în text). — Așa se cheamă cartea, care este chemată, să poartă un curent de regenerare, de înnoire, mai multă viață în școala noastră. Cartea aceasta, este o operă, care ar face cinste oricărei literaturii pedagogice streine. Autorul ei, dl Ghidionescu, profesor de pedagogie la Universitatea din Cluj, este o personalitate pedagogică cunoscută în străinătate și prin aite lucrări de valoare scrise în limba franceză și germană. Cartea, ce ne preocupă, tratează în 18 pelegeri următoarele chestiuni: Locul și rolul Pedologiei și Pedagogiei experimentale în clasificăția Pedagogiei științifice; Ereditatea ca principiu biologic al Pedologiei; Principiile antropometrice ale creșterii copilului; Sistemul nervos și dezvoltarea psihică a copilului; Simțul tactic și muscular. Cercetările pedologice; Percepțiunea vederii; Percepțiunea colorilor. Concluziile pedagogice din studiul percepțiunei vederii. Educația percepții colorilor. Cetirea; Psihologia și didactica cetirei; Concluziile pedagogice din studiul percepții vederii. Aplicațiile la desen și la analiza tablourilor; Asociațiile idei din punct de vedere psihologic și pedagogic; Concluzii pedagogice și didactice din studiul asociațiilor de idei la copii; Memoria, Mecanismul ei psihologic.

Numai înșirarea aceasta trezește o bogăție de idei; citită cu răgaz, cartea aceasta va contribui mult la cultura profesională a fiecărui învățător. Să nu lipsească deci din nici o bibliotecăș colară. (c. 1)

ABECEDAR, partea I. și II de Ion Ciorănescu și C. Stan, premiat de minister.

ARITMETICA pentru toate clasele și diviziile bazată pe calcul oral de Ion Ciorănescu.

CARTE DE CETIRE, de Costescu-Stoenescu Ciorănescu, pentru toate clasele și diviziile.

GEOGRAFIA ROMÂNIEI în noile hotare de Costescu-Ghiață-Ciorănescu. Ediție cu totul specială.

GEOGRAFIA EUROPEI cu noile întocmiri de Costescu-Ghiață-Ciorănescu.

Poșta redacției.

Dlul S. Oros. Șoimușul Silvantei. Ne vin așa de mângăetor cuvintele dtale. Și ne-am bucura din inimă să avem cât de mulți colegi, cari se preocupă de „prestigiul ce trebuie câștigat” pentru învățătoria română.

Dlul A. Domide profesor. Articolul primit cu mulțumite. li vom face loc în numărul viitor.

Dlul T. Ș. În numărul viitor.

Dlul I. D. în F. Dta ne ceri deslușiri cu privire la candidarea învățătorilor, etc. Pentru orientarea tuturor iată istoria: Preș. nostru Iuliu Vuia a fost incredințat din partea Consiliului Dirigent cu aducerea la cunoștință învățătorimii, că partidul național a rezervat pentru învățători 16 scaune de deputați. Dl Vuia încă în August a conchemat la Cluj învățătorimea și i-a comunicat aceasta. Învățătorimea a compus lista celor 16 candidați și a trimis-o prin o delegațiune la Sibiu. Comitetul central al partidului național însă nu s'a ținut de promisiune, căci pe lista oficială a trecut numai 4 candidați. Vorba dtale: la cameră 4 și 2 la senat. Pentru alegerile viitoare vom repara această greșală, luptând.

VA APARE

peste câteva săptămâni
cu aprobarea Cons. Dir.

GRAMATICA ROMÂNĂ

cu bucăți de cetire și cu
exerciții de conversați pe
seama claselor I—III. a
școalelor cu limbă de pro-
— punere maghiară, de —

Dr. EMIL PRECUP
director de liceu.

foarte bună și pentru trebuințele private.

Prețul cărții este 30 coroane
1-50 porto

Dupăce în lipsa de hârtie
cartea va apare numai în-
tr'un număr hotărît de esem-
plare, Domnii, cari voesc s'o
aibe, să trimită banii înainte

ALEXANDRU ANCA
CLUJ, PIAȚA PRINCIPALĂ.